 DOI: 10.7816/idil-07-51-10

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT ESERLERİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Elif KARAASLAN, Cansu ÇELEBİ EROL, Vesile YILDIZ DEMİRTAŞ, F. Feryal ÇUBUKÇU

Arş. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi, elifkaraaslan(at)yahoo.com
Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, cansucerol(at)gmail.com
Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, yildiz.vesile(at)gmail.com
Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi,fcubukcu(at)deu.edu.tr

Anahtar kelimeler:
Öğretmen, sanat eseri, resim, metafor, metaforik algı.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının resim alanında üretilmiş sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları belirleyerek, Resim-İş öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile diğer alanlarda öğrenim gören adayların metaforik algılarını incelemektir. Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Müzik Öğretmenliği, Zihin Engelliler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ve Resim-İş Öğretmenliği programlarında öğrenim gören 159 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada adayların sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları ortaya çıkarmak için Van Gogh, Kandinsky, Klimt ve Picasso'nun eserlerine yönelik açık uçlu bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda öğretmen adaylarından gösterilen dört sanat eseri için "Bu resim …. gibidir, çünkü …." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin düşünceleri içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda Resim-İş öğretmen adaylarının toplamda 141, diğer öğretmen adaylarının 345 geçerli metafor ürettikleri görülmüş; öğretmen adaylarının Kandinsky'nin eserine yönelik algılarının olumsuz ve soyutlayıcı düzeyde, Picasso'nun eserine yönelik algılarının içsel düzeyde, Van Gogh ve Klimt'in eserlerine yönelik algılarının ise olumlu düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

METAPHORICAL PERCEPTIONS OF TEACHER CANDIDATES ON ARTWORKS

Keywords:
Teacher trainees, artwork, painting, metaphor, metaphorical perception

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the metaphors used by the teacher candidates on artworks produced in the field of painting and to examine the metaphorical perceptions of the teacher candidates. This research was conducted with 159 teacher candidates studying at the departments of Turkish Language Education, Science Teacher Education, Elementary Mathematics Education, English Education, Pre-school Education, Psychological Counseling and Guidance, Music Education, Mental Disability Education, Class Education, Social Studies Education, Computer and Instructional Technology Education and Art Education at the Faculty of Education, Dokuz Eylul University. In the research, in order to reveal the metaphors that the candidates used related to the artworks, an open-ended interview form was prepared for the works by Van Gogh, Kandinsky, Klimt and Picasso. In the interview form, teacher candidates were required to complete the sentence that "This painting is like… ;because ... " for four art works. Teacher candidates' views regarding artworks have been analyzed through the content analysis technique. At the end of the research, it was seen that art teacher candidates created 141 and the other teacher candidates created 345 valid metaphors in total; teacher candidates' perceptions of Kandinsky's work are negative and abstract and their perceptions of Van Gogh and Klimt's works are positive.

 DOI: 10.7816/idil-07-51-10

Giriş

Sanat insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Sanatın bilimsel teorilerde olduğu gibi sınırlandırılmış kesin bir tanımını yapmak olası değildir çünkü sanatın özgünlük, teklik gibi evrensel nitelikleri genel bir tanıma gitmeyi engeller. Sanatın tanımlamasına ilişkin bir diğer güçlük ise alıcıların ortaya koyduğu yargılardan doğar. Oscar Wilde'ın dediği gibi "Cisimlerin çehreleri onu seyredenlerin kültürel düzeyine göre değişir". Bu nedenle sosyokültürel sınıflar ya da gruplar arasında ister istemez farklı boyutta sanat anlayışları ortaya çıkar. Yine de sanatın tanımlarına bakılacak olursa, Aytaç'ın (1981:11-12) sanatı genel olarak, insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, biçim, renk, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyet olarak tanımladığı görülür. Schiller sanatı insanın özgürlük dünyasının ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir araç olarak tanımlarken, Herbert Read sanattan varlıklara denge sağlayan bir mekanizma olarak bahseder (Artut, 2002: 19).

Eğitim en genel tanımıyla bireylerin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla veya kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir (Demirel, 1993: 36). Sanat eğitimi ise genel olarak bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerini geliştirme, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırma çabası olarak tanımlanabilir. Sanat eğitimi özelde bireyin estetik duygularını geliştirmeyi, yetenekli, yaratıcı, kendine güvenli ve üretken olmasını amaçlarken genelde aynı niteliklere sahip dengeli, duyarlı ve uygar bir toplum oluşturmayı amaçlar (Artut, 2002: 105). Bu bağlamda sanat eğitiminin her birey için gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

Metafor, araştırmacılar tarafından değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Saban, Koçbeker ve Saban (2006; 1) metaforu bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak ifade ederken; Mutlu (1998; 106) bilinmeyeni bilinene aktarmak suretiyle açıklamak ya da nitelikleri bir gerçeklik düzleminden bir başkasına aktarmak suretiyle iş gören bir söz ya da görüntü aracı olarak tanımlar.

Metafor bireyde bilişsel ve duyuşsal etkiler yaratır. Bilişsel ve duyuşsal süreçlerin etkileşimi bireyin hem kendisinin hem de karşısındakinin duygu ve düşüncelerini tanımlarken metaforlardan yararlanmasına yol açar. Bu bağlamda metaforlar bireylerin hem yaratıcı düşünme ve hayal etme biçimlerini hem de dünyayı ve kendilerini algılama biçimlerini gösterir (Girmen, 2007).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere metaforlar, bir kavramı farklı bir kavramla tanımlamayı, betimlemeyi, görmeyi ve yorumlamayı sağlar. Onun bu özellikleri özellikle son yıllarda oldukça ilgi gören araştırma konusu haline getirmiştir.

Yapılan incelemede farklı alanlarda pek çok kavram ve olgunun çeşitli metaforlarla ifade edildiği çalışmalara rastlanmıştır. Inbar (1996), Forceville (2002), Guerrero ve Villamil (2002), Saban (2004), Saban, Koçbeker ve Saban (2006), Öztürk (2007), Girmen (2007), Shaw, Massengil ve Mahlios (2008), Aydoğdu (2008), Cerit (2008), Botha (2009), Alger (2009), Pishghadam, Torghabeh ve Navari (2009), Töremen ve Döş (2009), Pishghadam ve Navari (2010), Çapan (2010), Şahin, Çermik ve Doğan (2010), Şeyihoğlu ve Gencer (2010), Aydın (2010), Yıldırım, Ünal ve Çelik (2011), Kalyoncu (2012), Gültekin (2013) ve Özsoy (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar bunlardan bazılarıdır. Yapılan araştırmalar genel olarak sosyal bilimler alanında eğitim, öğretmenlik, okul, *öğretim,* üniversite, *sınıf yönetimi, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya* gibi kavram ya da olguların, çalışma grubunda bulunan katılımcılar tarafından hangi metaforlarla ifade edildiğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının resim alanında üretilmiş sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları belirleyerek, Resim-İş öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile diğer alanlarda öğrenim gören adayların metaforik algılarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin duyuşsal özellikleri, algıları ve bakış açıları kullandıkları metaforlar aracılığıyla tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde hem Resim-İş öğretmen adaylarının hem de diğer öğretmen adaylarının sanat eserlerine yönelik kullandıkları metaforlara ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılan bu araştırmanın konuyla ilgili boşluğu doldurduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Öğretmen adaylarının resim alanında üretilmiş sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları belirleyerek Resim-İş Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile diğer alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının metaforik algılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden "olgubilim" kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Müzik Öğretmenliği, Zihin Engelliler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ve Resim-İş Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 46'sı Resim-İş Öğretmenliği, 113'ü diğer alanlardan olmak üzere toplam 159 öğretmen adayı katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sanat eserlerine yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla açık uçlu bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda Van Gogh'un "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece", Kandinsky'nin "Mavi", Klimt'in "Anne ve Çocuk", Picasso'nun "Jacqueline" isimli eserlerine yönelik *"Bu resim …. gibidir, çünkü …."* cümlesini kendi düşüncelerine göre tamamlamaları istenmiştir. Verilerin toplanmasından önce *"gibi"* kavramıyla ilgili eserin bir kavrama benzetilmesi istenmiş daha sonra *"çünkü"* kavramıyla bu benzetmenin mantıklı bir açıklamasının yapılması istenmiştir.

Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 159 adet form elde edilmiş ve adaylarının sanat eserlerine ilişkin ortaya koydukları metaforlar içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Bu bağlamda içerik analizi Saban (2008) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılan şu aşamalar dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir:

- **Adlandırma aşaması:** Öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları belirlemek amacıyla adayların öncelikle her esere yönelik yanıtları incelenmiş ve geliştirilen metaforlar geçici olarak listelenmiştir. Bu aşamada, öğretmen adayının söz konusu eser ile ilişkilendirdiği metaforu belirgin bir şekilde dile getirip getirmediğine bakılmış, metafor özelliği taşımayan veya ilgili sanat eseriyle belli bir mantıksal dayanak sunmadığı düşünülen yanıtlar geçersiz sayılmıştır.

- **Eleme ve arıtma aşaması:** Bu aşamada öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar tekrar gözden geçirilmiş, üretilen metaforlar, her metafor için metaforun konusu, metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edilmiştir. Böylece benzer özellikler taşıyan yanıtlar gruplandırılmış, kavramı karşılamadığı düşünülen yanıtlar ise geçersiz sayılarak çalışma dışı bırakılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının değerlendirdikleri sanat eserlerine yönelik geçerli kabul edilen ve geçersiz sayılan metafor frekansları Tablo 1'de gösterilmiştir. Buna göre belirlenen 4 sanat eseri için; araştırmaya katılan Resim-İş öğretmen adayları tarafından toplam 141 geçerli metafor üretilmiş, bu metaforlar 77 grupta toplanmış, 41 metafor ise metafor özelliği taşımadığı veya ilgili sanat eseriyle belli bir mantıksal dayanak sunmadığı düşünüldüğü için geçersiz kabul edilmiştir. Diğer öğretmen adayları ise söz konusu sanat eserleri için toplam 345 geçerli metafor üretilmiş, bu metaforlar 138 grupta toplanmış, 107 metafor ise aynı gerekçeyle geçersiz kabul edilmiştir.

Değerlendirilen Sanat Eseri	Resim-Iş Öğretmen Adayları			Diğer Öğretmen Adayları		
	Geçerli Metafor Frekansı	Gruplandırılmış Metafor Adedi	Geçersiz Metafor Frekansı	Geçerli Metafor Frekansı	Gruplandırılmış Metafor Adedi	Geçersiz Metafor Frekansı
Van Gogh "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece"	36	17	10	89	27	24
Kandinsky "Mavi"	40	25	6	81	38	32
Klimt "Anne ve Çocuk"	35	12	11	92	26	21
Picasso "Jacqueline"	30	23	16	83	47	30
TOPLAM	**141**	**77**	**41**	**345**	**138**	**107**

Tablo 1. Öğretmen adaylarının değerlendirdikleri sanat eserlerine yönelik metafor frekansları

- **Kategori geliştirme aşaması:** Bu aşamada öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar, metaforun konusu ve kaynağı arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak kategorilere ayrılmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının sanat eserlerine yönelik ürettikleri metaforların açıklamaları dikkate alınarak Van Gogh'un "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece" isimli eserine ilişkin dört kategori, Kandinsky'nin "Mavi" isimli eserine ilişkin dört kategori, Klimt'in "Anne ve Çocuk" isimli eserine ilişkin üç kategori, Picasso'nun "Jacqueline" isimli eserine ilişkin beş kategori oluşturulmuştur**.**

- **Geçerlik ve güvenirliğin sağlanması aşaması:** Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için, üretilen metaforların bulunduğu kategoriyi temsil edip etmediğini onaylamak amacıyla alanında uzman iki öğretim elemanına başvurulmuş ve kendilerinden söz konusu metaforlar ile kategoriler arasında bir eşleştirme yapmaları istenmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda örtüşmeyen metaforlar üzerinde tartışmalar yapılarak araştırmacılar tarafından kategorilere ve bunları oluşturan metaforlara son biçimi verilmiştir.

- **Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması:** Geçerlik ve güvenirlik çalışmasının ardından sanat eserlerine yönelik geliştirilen metaforlar frekans ve yüzde (f, %) şeklinde tablolar halinde paylaşılmış, örnek cümlelerle açıklanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin geliştirdikleri metaforlara yönelik elde edilen bulgular öğretmen adaylarının açıklamalarından alıntılar yapılarak tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda Resim-İş öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar Tablo 2'de, diğer öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

 DOI: 10.7816/idil-07-51-10

No	Metafor	(f)	No	Metafor	(f)	No	Metafor	(f)
1	Anne Sevgisi	2	24	Hayal	2+1	47	Romantizm	2
2	Anne Şefkati	3	25	Heyecan	1	48	Ruh Hali	1
3	Aşk	4+2	26	Huzur	9+8	49	Rüya	1+2
4	Ateş ile Su	1	27	Işık	2	50	Saf Sevgi	1
5	Bakış	1	28	İç Dünya	1	51	Sevgi	4
6	Beyin	2	29	İkilem	1	52	Sonsuzluk	1
7	Bütünlük	1	30	İkiyüzlülük	2	53	Soyut	2
8	Çelişki	1	31	İletişim	1	54	Sürrealist	1
9	Çift Karakter	2	32	İnsanlar	1	55	Şefkat	6
10	Çocuk	1	33	Kargaşa	2	56	Şehir	1
11	Dans	1	34	Karmaşa	3	57	Tatil	1
12	Denge	1	35	Kaos	2	58	Tutku	1+1
13	Duygular	2	36	Kübik	1	59	Umut	2
14	Düzen	2	37	Maske	1	60	Uzay	1
15	Düzensizlik	1	38	Masumiyet	4	61	Yalnızlık	2+1
16	Eğlence	2	39	Matematik	3	62	Yapboz	1
17	Evren	1	40	Meyve Bahçesi	1	63	Yaşam	1
18	Farklılık	2	41	Meyveler	1	64	Yaşam ve Ölüm	1
19	Ferahlık	1	42	Mutluluk	2+3+2	65	Yaz	1
20	Gece	3	43	Özgürlük	1	66	Yaz Akşamı	1
21	Gece Güneşi	1	44	Özlem	1	67	Yüzleşme	2
22	Geometri	3	45	Paradoks	1	68	Zıtlık	2
23	Güven	1	46	Problem	1	69	Zihin	2

Tablo 2.Resim-İş öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin geliştirdikleri metaforlar, onları temsil eden aday sayısı (alfabetik sıraya göre)

ablo 2'de görüldüğü gibi, Resim-İş öğretmen adayları sanat eserlerine ilişkin toplam 69 metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan bazıları (Huzur f=17, Aşk f=6, Mutluluk f=7, Yalnızlık f=3…) farklı sanat eseri için birden fazla öğretmen adayı tarafından belirtilmiştir.

No	Metafor	(f)	No	Metafor	(f)	No	Metafor	(f)
1	Abla-Kardeş	1	42	Gökkuşağı	1+1	83	Problem	1
2	Aile	5	43	Güven	3	84	Roman	1
3	Algıda Değişmezlik	1	44	Hayal	3	85	Romantizm	8
4	Anne Kucağı	2	45	Hayat	6+1	86	Rubik Küpü	1
5	Anne Sevgisi	8	46	Huzur	28+18	87	Ruh	1
6	Anlamsızlık	3	47	Hüzün	3	88	Ruh Hali	1+2
7	Aşk	4+8+1	48	Işık	3	89	Ruh İkizi	1
8	Ayna	1	49	İç Dökmek	1	90	Ruhun Mevsimleri	1
9	Ayrıntı	1	50	İç Dünya	1	91	Rüya	1
10	Bakmakla Görmek Arasındaki Fark	1	51	İçimizdeki Yabancı	1	92	Sadakat	2
11	Bağlılık	1	52	İhanet	1	93	Saf Sevgi	5
12	Bakış Açısı	5	53	İkiyüzlülük	10	94	Sahil	1
13	Beyin	3	54	İkiz	1	95	Sarmaşık	1
14	Bilinçaltı	1+1	55	İnsan	1+1+6	96	Savaş	1
15	Bodrum	1	56	İstanbul	1	97	Sevgi	4
16	Boş İnsanlar	1	57	İşkence	1	98	Son	1
17	Bukalemun	1	58	Kadın	3	99	Sonsuzluk	2
18	Cennetin Tasviri	1	59	Kahve	1	100	Soyutlanma	2
19	Çatışma	1	60	Karakter	2	101	Subjektif	1
20	Çeşitlilik	1	61	Kararsızlık	1	102	Sürgün	1
21	Çıplaklık	1	62	Kargaşa	5	103	Sürpriz	1
22	Çift Karakter	1	63	Karmaşa	9+1+1	104	Şefkat	14
23	Çocukluğum	1	64	Karnaval	1	105	Şehir	2
24	Dinamik	2	65	Karşılıksızlık	1	106	Şehirleşme	1
25	Doğa	3	66	Köyceğiz	1	107	Tamamlama	1
26	Duygular	2+1	67	Lunapark	1	108	Tanrı	1
27	Dünya	2+1	68	Maske	3	109	Tek Vücut	1
28	Düşüncelerim	2	69	Masumiyet	1	110	Umut	1
29	Eğlence	1	70	Matematik	6	111	Umutsuzluk	1
30	Entrika	1	71	Meyve Tabağı	5	112	Uyum	1
31	Evren	1+4	72	Meyveler	1	113	Uzay	2
32	Farklılık	7	73	Mona Lisa	1	114	Ürkütücü	1
33	Felsefe	1	74	Mozaik	1	115	Üzüm Salkımı	1
34	Festival	1	75	Mutluluk	2+7	116	Vicdan	1
35	Fizik	1	76	Mutsuzluk	1	117	Yalan	1
36	Galaksi	1	77	Nostalji	1	118	Yalnızlık	6
37	Gece	7	78	Oyun	1	119	Yansıma	3
38	Geçmiş Zaman Mutluluğu	1	79	Özgürlük	2	120	Yaz	1
39	Geometri	3	80	Ölüm	2	121	Yaz Akşamı	4
40	Gerçek	1+1	81	Özleştiri	2	122	Yıkım	1
41	Gizem	1+1	82	Özlem	1	123	Yuva	1

Tablo 3. Diğer öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin geliştirdikleri metaforlar, onları temsil eden aday sayısı (alfabetik sıraya göre)

Tablo 3'te görüldüğü gibi, diğer öğretmen adayları sanat eserlerine ilişkin toplam 123 metafor üretilmiştir. Bu metaforlardan bazıları (Huzur f=46, Aşk f=13, İnsan f=8, Evren f=5…) farklı sanat eseri için birden fazla öğretmen adayı tarafından belirtilmiştir.

Van Gogh'un "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece" İsimli Eserine Yönelik Kavramsal Kategoriler

Araştırmada Van Gogh'un "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece" eserine yönelik Resim-İş öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar analiz edildiğinde 36'sının geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmış, 10'unun ürettiği metaforlar çeşitli nedenlerle geçersiz sayılmıştır. Diğer öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar analiz edildiğinde 89'unun geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmış, 24'ünün ürettiği metaforlar ise geçersiz sayılmıştır. Geçerli sayılan metaforlar 4 kategoride toplanmıştır. Bunlar; 1) Olumlu duygu ifadeleri, 2)Olumsuz duygu ifadeleri, 3) Soyut dışavurum ifadeleri, 4) Mekan ifadeleri şeklindedir.

	Resim-İş Öğretmen Adayları				Diğer Öğretmen Adayları			
Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi
Olumlu duygu ifadeleri	Huzur (9) Aşk (4) Gece (3) Umut (2) Işık (2) Hayal (2) Mutluluk (2) Romantizm (2) Yaz akşamı (1) Ferahlık (1) Dans (1)	29	11	80,6	Huzur (28) Romantizm (8) Gece (7) Aşk (4) Yaz akşamı (4) Işık (3) Hayal (3) Umut (1) Rüya (1) Nostalji (1) Sahil (1) Sürpriz (1)	62	12	69,6
Olumsuz duygu ifadeleri	Yalnızlık (2)	2	1	5,5	Yalnızlık (6) Sürgün (1) Soyutlanma (2) Hüzün (3) Son (1) Ruh (1)	14	6	15,8
Soyut dışavurum ifadeleri	Özgürlük (1) Sonsuzluk (1) Heyecan (1)	3	3	8,4	Sonsuzluk (2) Evren (1) Ayna (2) Yansıma (3)	8	4	9
Mekan ifadeleri	Tatil (1) Gece güneşi (1)	2	2	5,5	Şehirleşme (1) Festival (1) Köyceğiz (1) Bodrum (1) İstanbul (1)	5	5	5,6
Toplam		36	17	100	Toplam	89	27	100

Tablo 4.Öğretmen adaylarının Van Gogh'un "Ren Nehrinde Yıldızlı Gece" isimli eserine yönelik metafor kategorileri

Tablo 4'te görüldüğü gibi hem Resim-İş öğretmen adayları hem de diğer öğretmen adayları Van Gogh'un eserini en fazla "Olumlu duygu ifadeleri" kategorisiyle ilişkilendirmiştir (Resim-İş %80,6, Diğer %69,6). Resim-İş öğretmen adayları için daha sonra tercih edilen kategoriler sırasıyla "Soyut dışavurum ifadeleri" (%8,4), "Olumsuz duygu ifadeleri" ve "Mekan ifadeleri" (%5,5) olmuştur. Aşağıda kategorileri oluşturan metaforların öğretmen adayları tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır.

- *"Bu resim huzur gibidir, çünkü deniz ve yıldızlar insana huzur verir, insanı rahatlatır." (D.Ö.A)*
- *"Bu resim yalnızlık gibidir, çünkü kalabalıklar arasındaki yalnızlığı ifade etmektedir." (D.Ö.A)*
- *"Bu resim aşk gibidir, çünkü mavi tonları ve loş ışıklar aşkı çağrıştırıyor." (R.İ.Ö.A)*
- *"Bu resim özgürlük gibidir, çünkü uçsuz bucaksız bir gökyüzü özgürlüğü simgeler." (R.İ.Ö.A)*

- *"Bu resim festival gibidir, çünkü ışıl ışıl ve coşkuludur." (D.Ö.A)*

Kandinsky'nin "Mavi" İsimli Eserine Yönelik Kavramsal Kategoriler

Kandinsky'nin "Mavi" isimli eserine yönelik Resim-İş öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar analiz edildiğinde 40'ının geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmış, 6'sının ürettiği metaforlar ise geçersiz sayılmıştır. Diğer öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar incelendiğinde 81'inin geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmış, 32'sinin ürettiği metaforlar ise geçersiz sayılmıştır. Geçerli sayılan metaforlar 4 kategoride toplanmıştır. Bunlar; 1) Olumlu duygu ifadeleri, 2) Olumsuz duygu ifadeleri, 3) Soyut dışavurum ifadeleri, 4) İçsel dışavurum ifadeleri şeklindedir.

	Resim-İş Öğretmen Adayları				Diğer Öğretmen Adayları			
Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi
Olumlu duygu ifadeleri	Mutluluk (3) Eğlence (2) Meyveler (1) Meyve bahçesi (1) Çocuk (1) Yaşam (1) Yaz (1) Şehir (1)	11	8	27,5	Mutluluk (2) Eğlence (1) Meyveler (1) Meyve tabağı (5) Dinamik (2) Doğa (3) Uyum (1) Gökkuşağı (1) Lunapark (1) Karnaval (1) Mozaik (1) Yaz (1)	20	12	24,6
Olumsuz duygu ifadeleri	Karmaşa (3) Kargaşa (2) Kaos (2) Düzensizlik (1)	8	4	20	Kargaşa (5) Karmaşa (9) Anlamsızlık (3) Yıkım (1) Savaş (1) Şehir (2) Dünya (2) Sarmaşık (1) Boş insanlar (1) İşkence (1)	26	10	32
Soyut dışavurum ifadeleri	Matematik (3) Geometri (3) Problem (1) Uzay (1) Evren (1) Soyut (2) Bütünlük (1) Denge (1)	13	8	32,5	Matematik (6) Geometri (3) Evren (4) Uzay (2) Hayat (6) Problem (1) Fizik (1) Galaksi (1)	24	8	30
İçsel dışavurum ifadeleri	Beyin(2) Zihin (2) İç dünya (1) Hayal (1) Rüya (2)	8	5	20	Beyin (3) Düşüncelerim (2) Bilinçaltı (1) İç dökmek (1) İnsan (1) Gizem (1) İç dünya (1) Subjektif (1)	11	8	13,4
Toplam		40	25	100	Toplam	81	38	100

Tablo 5. Öğretmen adaylarının Kandinsky'nin "Mavi" isimli eserine yönelik metafor kategorileri

Tablo 5'te görüldüğü gibi Resim-İş öğretmen adayları Kandinsky'nin eserini en fazla "Soyut dışavurum ifadeleri" kategorisiyle (%32,5), ardından sırasıyla "Olumlu duygu ifadeleri" (%27,5), "Olumsuz duygu ifadeleri" ve "İçsel dışavurum ifadeleri" (%20) ile ilişkilendirmiştir. Diğer adaylar en fazla "Olumsuz duygu ifadeleri" kategorisiyle (%32), ardından "Soyut dışavurum ifadeleri" kategorisiyle (%30), "Olumlu dışavurum ifadeleri" (%26,5) ve en az "İçsel dışavurum ifadeleri" kategorisiyle (%13,4) ilişkilendirmiştir. Kategorileri oluşturan metaforların öğretmen adayları tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

- *"Bu resim mutluluk gibidir, çünkü sıcak renkler bana mutluluğu ifade eder." (R.İ.Ö.A)*

- *"Bu resim yıkım gibidir, çünkü parçalanmış, bozulmuş yapılar görüyorum." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim geometri gibidir, çünkü soyut düşüncenin farklı geometrik şekillerle ifade edilmiş halidir." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim zihin gibidir, çünkü insan zihnindeki karmaşık duyguları anımsatıyor." (R.İ.Ö.A)*

Klimt'in "Anne ve Çocuk" İsimli Eserine Yönelik Kavramsal Kategoriler

Klimt'in "Anne ve Çocuk" isimli eserine yönelik Resim-İş öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar analiz edildiğinde 35'inin geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmış, 11'inin ürettiği metaforlar ise geçersiz sayılmıştır. Diğer öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar incelendiğinde 92'sinin geçerli metafor ürettiği, 21'inin ise geçersiz metafor ürettiği görülmüştür. Geçerli sayılan metaforlar 3 kategoride toplanmıştır. Bunlar; 1) Olumlu duygu ifadeleri, 2) Soyut dışavurum ifadeleri, 3) İçsel dışavurum ifadeleri şeklindedir.

	Resim-İş Öğretmen Adayları				Diğer Öğretmen Adayları			
Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adedi	Metafor Yüzdesi
Olumlu duygu ifadeleri	Şefkat (6) Anne Şefkati (3) Huzur (8) Sevgi (4) Saf sevgi (1) Anne Sevgisi (2) Masumiyet (4) Aşk (2) Mutluluk (2) Tutku (1) Güven (1) Özlem (1)	35	12	100	Huzur (18) Şefkat (14) Sevgi (4) Saf sevgi (5) Aşk (8) Mutluluk (7) Anne sevgisi (8) Aile (5) Güven (3) Bağlılık (1) Sadakat (2) Anne kucağı (2) Masumiyet (1) Özlem (1) Yuva (1) Geçmiş zaman mutluluğu (1)	81	16	88
Soyut dışavurum ifadeleri	-	-	-	-	Çıplaklık (1) Roman (1) Üzüm salkımı (1) Kahve (1) Çocukluğum (1)	5	5	5,4
İçsel dışavurum ifadeleri	-	-	-	-	Ölüm (2) Tanrı (1) İnsan (1) Cennet (1) Gerçek (1)	6	5	6,6
Toplam		35	12	100	Toplam	92	26	100

Tablo 6. Öğretmen adaylarının Klimt'in "Anne ve Çocuk" isimli eserine yönelik metafor kategorileri

Tablo 6'da görüldüğü gibi Resim-İş öğretmen adaylarının tamamı Klimt'in eserini "Olumlu duygu ifadeleri" kategorisiyle ilişkilendirirken diğer kategorilere ilişkin metafor üretememiştir. Diğer öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar da büyük oranda "Olumlu duygu ifadeleri" (%88) kategorisiyle ilişkili olmasının yanı sıra "Soyut dışavurum ifadeleri" (%5,4) ve "İçsel dışavurum ifadeleri" (%6,6) kategorilerine yönelik metaforlar üretmişlerdir. Kategorileri oluşturan metaforların öğretmen adayları tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

- *"Bu resim huzur gibidir, çünkü insan kendini en çok anne kollarında ve kokusunda huzurlu hisseder." (R.İ.Ö.A)*

 DOI: 10.7816/idil-07-51-10

- *"Bu resim kahve gibidir, çünkü baktıkça insanın içini ısıtıyor." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim tanrı gibidir, çünkü Tanrı'nın yaratışı ve merhameti anne ve çocukla sembolleştirilmiş." (D.Ö.A)*

Picasso'nun "Jacqueline" İsimli Eserine Yönelik Kavramsal **Kategoriler**

Picasso'nun "Jacqueline" isimli eserine yönelik Resim-İş öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar analiz edildiğinde 30'unun geçerli metafor ürettiği, 16'sının geçersiz metafor ürettiği görülmüştür. Diğer öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar incelendiğinde 83'ünün geçerli metafor ürettiği, 30'unu ise geçersiz metafor ürettiği görülmüştür. Geçerli sayılan metaforlar 5 kategoride toplanmıştır. Bunlar; 1) Olumlu duygu ifadeleri, 2) Olumsuz duygu ifadeleri, 3) Soyut dışavurum ifadeleri, 4) İçsel dışavurum ifadeleri, 5) Karşılaştırma ifadeleri şeklindedir.

	Resim-İş Öğretmen Adayları				Diğer Öğretmen Adayları			
Kategoriler	**Metaforlar**	**Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)**	**Metafor Adedi**	**Metafor Yüzdesi**	**Metaforlar**	**Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)**	**Metafor Adedi**	**Metafor Yüzdesi**
Olumlu duygu ifadeleri	Duygular (2) Tutku (1)	3	2	10	Duygular (3) Kadın (3) Abla-Kardeş (1) Aşk (1) Dünya (1) Gökkuşağı (1) Hayat (1) Tamamlama (1)	12	8	14,4
Olumsuz duygu ifadeleri	Çift karakter (2) İkiyüzlülük (2) Çelişki (1) İkilem (1) Paradoks (1) Yalnızlık (1)	8	6	26,7	İkiyüzlülük (10) Karmaşa (2) Çatışma (1) Çift karakter (1) Entrika (1) İhanet (1) Kararsızlık (1) Karşılıksızlık (1) Mutsuzluk (1) Umutsuzluk (1) Ürkütücü (1) Yalan (1)	22	12	26,5
Soyut dışavurum ifadeleri	Kübik (1) Sürreal (1) Düzen (2) İletişim (1)	5	4	16,6	Özgürlük (2) Felsefe (1) Gerçek (1)	4	3	4,8
İçsel dışavurum ifadeleri	Farklılık (2) Ruh hali (1) Zıtlık (2) Yüzleşme (2) Rüya (1) Maske (1) İnsanlar (1) Bakış açısı (1) Yapboz (1)	12	9	40	Farklılık (7) İnsan (6) Bakış açısı (5) Maske (3) Ruh hali (3) Karakter (2) Özeleştiri (2) Algıda değişmezlik (1) Ayna (1) Ayrıntı (1) Bilinçaltı (1) Bukalemun (1) Çeşitlilik (1) Gizem (1) İçimizdeki yabancı (1) İkiz (1) Mona Lisa (1) Oyun (1) Rubik küpü (1) Ruh ikizi (1) Ruhun mevsimleri (1) Tek vücut (1) Vicdan (1)	44	23	53,1
Karşılaştırma ifadeleri	Ateş ile Su (1) Yaşam ile Ölüm (1)	2	2	6,7	Bakmak ile görmek arasındaki fark(1)	1	1	1,2
Toplam		**30**	**23**	**100**		**83**	**47**	**100**

Tablo 7. Öğretmen adaylarının Picasso'nun "Jacqueline" isimli eserine yönelik metafor kategorileri

Tablo 7'de görüldüğü gibi hem Resim-İş öğretmen adayları hem de diğer öğretmen adayları Picasso'nun eserini çoğunlukla "İçsel dışavurum ifadeleri" kategorisiyle ilişkilendirmiş (Resim-İş %40, Diğer %53,1), "Olumsuz duygu ifadeleri" kategorisinde eşit oranda (%26) metafor üretmişlerdir. Kategorileri oluşturan metaforların öğretmen adayları tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

- *"Bu resim kadın gibidir, çünkü rengarenktir, her rengi barındırır." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim sürreal gibidir, çünkü fazlasıyla gerçek dışı renkler ve biçimler var."(R.İ.Ö.A)*

- *"Bu resim özgürlük gibidir, çünkü vermek istediği mesajı farklı renklerle ve belirli bir kalıba sığdırmadan yapmış." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim ayna gibidir, çünkü kendini nasıl gördüğünle nasıl göründüğün arasında fark vardır." (D.Ö.A)*

- *"Bu resim yaşam ve ölüm gibidir, çünkü bir yanda yaşamın sıcaklığı diğer yanda ölümün soğuğu var." (R.İ.Ö.A)*

Sonuç

Öğretmen adaylarının sanat eserlerine ilişkin kullandıkları metaforları belirleyerek, Resim-İş öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının metaforik algılarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada Resim-İş öğretmen adaylarının dört sanat eseri için toplamda 141 metafor; diğer öğretmen adaylarının ise 345 metafor ürettiği görülmüştür. Araştırmada öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlardan yola çıkarak Van Gogh'un eseri için 4, Kandinsky'nin eseri için 4, Klimt'in eseri için 3, Picasso'nun eseri için 5 kategori oluşturulmuştur.

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre Van Gogh'un eseri için her iki gruptaki genel eğilim eserin yüksek oranda olumlu metaforlarla ilişkilendirildiği yönündedir *(R.İ.Ö.A % 80,6; D.Ö.A %69,6).* Kandinsky'nin eserini Resim-İş öğretmen adayları çoğunlukla soyut metaforlarla ilişkilendirirken diğer öğretmen adayları daha çok olumsuz metaforlarla ilişkilendirmiştir (*R.İ.Ö.A % 32,5; D.Ö.A %32).* Dikkati çeken diğer bir husus diğer öğretmen adayları bu eser için *(gökkuşağı, lunapark, karnaval, mozaik, sarmaşık vb)* resim-iş öğretmen adaylarından daha yaratıcı metaforlar üretebilmiş olduğudur. Buradan hareketle eserin hikayesine (sanatçısı, tekniği, bağlı bulunduğu akım vb) resim-iş öğretmen adayları önceden vakıf olduğu için bu bilgilerin onların daha yaratıcı metaforlar üretmesine ket vurduğu sonucuna ulaşılabilir. Benzer durum Klimt'in eserinde de göze çarpmaktadır. Resim-İş öğretmen adayları eseri sadece olumlu metaforlar ile ifade ederken diğer öğretmen adayları eseri olumlu metaforların yanı sıra içsel ve soyut metaforlarla da ilişkilendirebilmiş, daha yaratıcı *(üzüm salkımı, kahve, ölüm, tanrı, cennet, geçmiş zaman mutluluğu vb*) metaforlar üretebilmiştir. Picasso'nun eseri için ise her iki gruptaki genel eğilimin, eserin iç-

sel metaforlar ile daha çok ilişkilendirildiği yönünde olmuştur *(R.İ.Ö.A % 40; D.Ö.A %53).*

Sonuç olarak öğretmen adaylarının Kandinsky'nin eserine yönelik algılarının olumsuz ve soyutlayıcı düzeyde, Picasso'nun eserine yönelik algılarının içsel düzeyde, Van Gogh ve Klimt'in eserlerine yönelik algılarının ise olumlu düzeyde olduğu sunucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

Alger, Christianna L. "Secondary teachers' conceptual metaphors of teaching and learning: changes over the career span". Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies, 2009, 25(5), 743-751.

Artut, Kazım. Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık, 2002.

Aydın, Fatih. "Ortaöğretim Öğrencilerinin 'Coğrafya' Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar". Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice Dergisi, *10* (3), Yaz / Summer 2010: 1293-1322.

Aydoğdu, Elif. *İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Sahip Oldukla*rı Okul Algıları ile İdeal Okul Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, 2008.

Aytaç, Çetin. Sanat ve Uygarlık, Ankara: Bizim Büro, 1981.

Botha, Elaine. "Why Metaphor Matters in Education". South African of Education, 2009, 29, 431-444.

Cerit, Yusuf. "Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2008, 6(4), 693-712.

Çapan, Eraslan Bahtiyar. "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2010, 3(12), 140-154.

Demirel, Özcan. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara: Usem Yayınları, 1993.

Forceville, Charles. "The identification of target and source in pictorial metaphors". Journal of Pragmatics, 2002, 34, 1-14.

Girmen, Pınar. *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2007.

Guerrero, C. Maria., Villamil, S. Olga. "Metaphorical Conceptualizations of ELS Teaching and Learning". Language Teaching Research, 2002, 6(2), 95-120.

Gültekin, Mehmet. "İlköğretim Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Kavramına Yükledikleri Metaforlar" Eğitim ve Bilim, 2013, Cilt 38, Sayı 169, s:126-141.

Inbar, Dan. E. "The Free Educational Prison: Metaphors and Images". Educational Research, 1996, 38(1) 77-92.

Kalyoncu, Raif. "Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının "Öğretmenlik" Kavramına İlişkin Metaforları", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2012, Cilt: 9, Sayı: 20, s. 471-484.

Mutlu, Erol. *İletişim Sözlüğü.* Ankara: Ark Yayınları, 1998.

Özsoy, Yusuf. "Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci, Öğretmen ve Velilerinin Üstün Yetenekli Öğrenci Kavramına İlişkin Metaforları" Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 2014, 2(1), 74-87.

Öztürk, Çağrı. "Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının "Coğrafya" Kavramına Yönelik Metafor Durumları". Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007, 8(2), 55-69.

Pishghadam, R., Torghabeh, R. A., Navari, S. "Metaphor Analysis Of Teachers' Beliefs And Conceptions Of Language Teaching And Learning İn Iranian High Schools And Language İnstitutes: A Qualitative Study". Iranian EFL Journal, September 2009, 6-40.

Pishghadam R., Navari S. (2010). "Examining Iranian Language Learners' Perceptions Of Language Education İn Formal And Informal Contexts: A Quantitative Study". The Modern Journal of Applied Linguistic, January 2010, 171-185.

Saban, Ahmet. "Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının "Öğretmen" Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2004, 2(2), 131-155.

Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi". Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2006, 6, 461-522.

Shaw, D., Massengill, B., Mahlios, M. "Preservice Teachers' Metaphors Of Teaching In Relation To Literacy Beliefs". Teachers and Teaching: Theory and Practice, 2008, 14(1), 35-50.

Şahin, Abdurrahman., Çermik, Hülya. ve Doğan, Birsen. "Su Üzerine Yazı Yazmak" Mı "Başına Talih Kuşu Konmak" Mı? Öğretmen Adaylarının Arama Motoru Deneyimleri". Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2010, 10, 1-32.

Şeyihoğlu, Ayşegül. ve Gencer Gülşah. "Hayat Bilgisi Öğretiminde 'Metafor' Tekniğinin Kullanımı". Türk Fen Eğitimi Dergisi, 2011, 8(3), 83-100.

Töremen, Fatih. ve Döş, İzzet. "İlköğretim Öğretmenlerinin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları". Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2009, 9, 1973-2012.

Yıldırım, Atila., Ünal, Ali. ve Çelik, Methi. "Öğretmen Kavramına İlişkin Öğretmen, Yönetici Ve Müfettiş Algılarının Analizi". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2011, 8(2): 92-109.